

НЕ ТІЛЬКИ ТЕАТР. УВАГА ЛЮДИНА!

ПРО СПЕКТАКЛЬ *ШУЛЬЦ: ПЕТЛЯ*, ПІДГОТОВАНИЙ НА ОСНОВІ ТВОРЧОСТІ БРУНО ШУЛЬЦА, А ТАКОЖ ПРО ІНШІ ТЕАТРАЛЬНІ ПОСТАНОВКИ, РЕАЛІЗОВАНІ НА ОСНОВІ ТЕКСТІВ ЦЬОГО АВТОРА ТА ПРО СПІЛЬНІ ПРОЕКТИ З ТЕАТРОМ ХОРЕЯ, РОЗМОВЛЯЄ З РЕЖИСЕРОМ ВІКТОР МОРАЧЕВСЬКИЙ.

Віктор Морачевський: У жовтні цього року в театрі ХОРЕЯ відбулася прем'єра вистави *Шульц: Петля*, яку ви підготували разом з колективом цього театру. Це не перша ваша зустріч у творчій діяльності. З чого це почалося?

Конрад Двораковський: Зустріч з ХОРЕЄЮ відбувалася за різних обставин. Важливою для мене, у цій нашій спільній історії, є зустріч з Томеком Родовичем, з яким я познайомився в рамках спільної організаційної роботи, що проходить в рамках акції в Лодзі «Доторкнись до театру». Це був перший раз, коли я мав можливість зіставити свої театральні бачення з думками Томека про мистецтво та створення театру. Під час консультацій та обговорення проектів, поданих до програми цієї акції, у мене склалося відчуття, що ми є цікавими співрозмовниками один для одного. У нас було багато подібних спостережень і запитань. В результаті наш художній діалог призвів до кількох важливих проектів, що здійснювались безпосередньо з ХОРЕЄЮ або з окремими членами цього колективу.

Для мене найважливішим проектом, здійсненим у 2015 році разом із ХОРЕЄЮ в рамках вже згаданої акції «Доторкнись до театру», був міждисциплінарний спектакль екуменічного характеру, як за змістом, так і за ідеєю. Серед творців цього вуличного шоу, яке називалося *Dialogus de Passione #Пристрасть Діалогу*, був Театр ХОРЕЯ з кількома акторами та акторками, Томеком та композитором Томашем Кшижановським, Театр Швальня з Евою Лукасевич, Фізична студія Яцека Овчарека, Група КІО з Міхалом Ратайським, Carnival Відкритий цирковий простір та Театр вогню та паперу Гжегожа Квеціньського. Спектакль був представлений в деградованому районі Лодзі між вулицями Влукенніча та Ярача. Ця подія пов'язана з аспектами, які були важливими для мене і Томека в думках про театральну роботу – пов'язування людських потенціалів, співпраця між колективами, соціальний вимір театру та спроба поєднати традиції із

сучасними умовами, в даному випадку представленими колективами, які займаються пошуками та експериментами в просторі альтернативного театру.

Після реалізації цього видовища ми багато разів об'єднувались, щоб поговорити та працювати над іншими проектами чи ініціативами.

Що викликає у Вас бажання постійно вести творчий діалог з ХОРЕСІЮ? Що такого цікавого та привабливого для Вас в роботі колективу? Зазвичай ви виставляєте спектаклі у дуже конкретному стилі – театру предмета та форми.

Конрад Двораковський: Нашим спільним простором є ідея залученого театру – який ставить в центр людину, шукає відповіді на питання про його стан у сучасному світі, його внутрішній і зовнішній космос, його наратив, міфологію та пам'ять. Конвенція є другорядною щодо змісту. Мене цікавить театр, який шукає мову, щоб розповісти світові, поставити влучне питання. У театрі я шукаю наративи, які йдуть паралельно у словах, образах та музиці. Це простір, де ми зустрічаємося з ХОРЕСІЮ. Також має значення схильність колективу до експериментів. Завдяки цьому спільною метою є пошук місткої мови для оповіді. Мені подобається смиренність ХОРЕЇ щодо картини, готовність бути її частиною. Це викликає відчуття симбіозу з простором, діалогу між мовами театру, що резонує з моєю потребою у візуальному театрі.

А що вас пов'язало в останніх проектах – перформативній інсталяції *Шульц: Обрізки* і спектаклі *Шульц: Петля*?

Конрад Двораковський: Нас пов'язала мова, якою користується ХОРЕЯ, та засоби, до яких вона вдається. Театральна робота цієї групи базується на фізичності та музичності, а також експериментуванні зі словами, а це театральні засоби, які я використовую для створення свого метафоричного театру, реалізуючи припущення теорії паралельних театрів (створення окремих наративів: того, що на сцені, і того, що створює глядач у власній уяві, використовуючи сценічні образи та пропозиції). Тобто створення театру, який я б назвав «візуально-поетичним театром». Все це я знаходив, більшою чи меншою мірою, в попередніх проектах ХОРЕЇ – візуальному театрі, театрі руху, театрі танцю. Одного разу ми відчули, що можемо об'єднати зусилля, що маємо щось важливе сказати разом.

Чи доповнюють ці два проекти один одного?

Конрад Двораковський: Перформативна інсталяція *Шульц: Обрізки* – це свого роду інструкція з експлуатації спектаклю *Шульц: Петля*, яка співвідноситься з ним через ідею, яка пов'язує їх в один наратив. Але ці дві реалізації можуть також функціонувати як два незалежні твори.

То звідки взявся Шульц? Ви вже ставили дві вистави за творами цього письменника: *Бруно Шульц – історія порочної уяви* у 2010 році та *Голем* у 2020 році зі студентами Театральної академії у Вроцлаві. Чому ви постійно повертаєтеся до цього автора та його поетичної прози?

Конрад Двораковський: Для мене Шульц – найважливіший орієнтир, коли мова заходить про театр, який я створюю. Навіть якщо я не створюю спектакль за його прозою, у мене складається враження, що він завжди десь присутній. Особливо в тих проектах, які пов'язані з цією частиною моєї роботи, яку я для власних потреб називаю «візуальним театром», тобто такою, що використовує певний не буквальний та неочевидний образ. У своїй роботі я значною мірою використовую пластику та метафору, де музика створює автономний наратив, який також вступає в діалог з іншими частинами твору. Це також стосується вистав, адресованих дітям. Наприклад, у виставі *Самограй*, яка є спробою реалізувати постулати *Трактату про манекени*, але адресованій молодшому глядачеві, темою, що об'єднує образи, є концепція творчості та творчої сили нашого розуму.

Ця моя пригода з Шульцем розпочалась досить давно... Це насправді наріжний камінь мого театру. З самого першого читання його проза стала для мене основним текстом культури, до якого я якимось чином посилаюся. Найчастіше розміщуючи його поетичну прозу в дуже різних контекстах. У мене складається враження, що ця творчість дуже містка. Кожного разу, коли я повертався до цих текстів, на різних етапах мого творчого життя, вони створювали різні історії. Коли я дозрів до того, щоб говорити зі Шульцем на сцені, тобто відкривши цикл спектаклів *Історія порочної уяви*, я знав, що з цього моменту я часто буду звертатися до того, що перегукується з моїм особистим кредо – з переконанням у неймовірній силі слова, а власне сили напруженості, що виникає між словами. У своїй роботі я дуже часто вдаюся до таких текстів Шульця, як «Трактат про манекени», оповідання «Весна» зі збірки «Санаторій під клеписидрою» або есе

«Міїтизація дійсності». Ці тексти стали частиною моєї творчості. Звідси моє повернення через 10 років до тексту Шульца в спектаклі *Голем*, а трішки пізніше в проектах ХОРЕЇ.

Цей театральний триптих Шульца – це картина мого дорослішання у реалізації творчості Шульца та картина моєї особистої боротьби з емоціями, які викликає в мене Шульц.

Історія порочної уяви була відображенням моїх стосунків із моїм батьком, який також є театральним творцем і співпрацював зі мною у цьому спектаклі як сценограф. Друга частина триптиху, *Голем*, була орієнтацією дзеркала на реальність, в якій ми живемо зараз, або в якій ми опинимось за мить. У цій постановці я також зіставив творчість Шульца з іншими авторами – Фрідріхом Ніцше, Станіславом Виспянським та Станіславом Лемом.

Про що ви зробили останню частину триптиху?

Конрад Двораковський: У проектах ХОРЕЇ я повернувся до чистої літературної тканини Шульца, яка є основою *Петлі*, але також викликає дуже внутрішні, особисті спогади. Для того, щоб зрозуміти світ шляхом подорожі вглиб себе і простежити, як ці індивідуальні міфи виникають у нас і як вони сприяють створенню великих історій. У цьому сенсі це було доповнення триптиху, що становить певну сильну історію про створення наративу. Це було підкріплене окремими історіями, що виникли під час творчого процесу в роботі з колективом, а згодом знайшли своє відображення у спектаклі. Історії, які з'являться у цих постановках, як в *Обрізках*, так і в *Петлі*, завдяки присутності акторів ХОРЕЇ, якимось чином демонструють переплетення наших творчих шляхів. Насправді я знову повернувся до «Трактату про манекени», який є пусковим механізмом для цих постановок. Спусковим механізмом для створення власних наративів і переконання, що завдяки творчому погляду на нашу реальність ми можемо поставити більше запитань, і, отже, більше відчутти і зрозуміти.

В даний час важко побачити постановку прози Шульца на сцені. Чому сучасні митці не так часто використовують тексти цього автора?

Конрад Двораковський: Можливо, це тому, що Шульца вважають складним творцем. Незважаючи на те, що він, мабуть, найкраще описаний польський письменник, рецепція його прози неоднозначна. Це, мабуть, тому, що вона залишає величезний простір для

інтерпретації, важко адаптувати її до конкретної відповіді, а відповідь тут неможлива і непотрібна. Поетична проза поділяє долю поезії і перестає цікавити аудиторію. Ми стали буквальними, ми хочемо рішення на таці. До того ж театр, будучи живою тканиною, постійно змінюється. Сьогодні театр зосередився на своїй ролі коментатора. Це не часи поетів і філософів. Творці вбачають свою роль у спостереженні та коментуванні світу, вирішенні соціальних проблем та політичному залученні. В наші дні театр рідко буває внутрішньою подорожжю. Вектори орієнтовані в іншому напрямку, не «світ у мені», а «я у світі». Важко обурюватися з цього приводу, так є, та й годі. Ми все залагодимо у світі, тоді підемо додому.

Спектакль Шульц: Петля буде представлений в рамках проекту **ПОГРАНИЧЧЯ КУЛЬТУР**. Театр ХОРЕЯ в діалозі з Україною. Цей проект, з огляду на походження Шульца, а також тематику вистави, здається ідеальною пропозицією для бесіди про наші загальні польсько-українські міфи та особисті історії.

Конрад Двораковський: Міфічне місце для Шульца, яке він не міг і, мабуть, не хотів покидати, тобто Дрогобич, – це місце зустрічі української та польської історії. Саме там зосереджений світ, створений і міфологізований Шульцем. Це невелике містечко є зразком для Шульца, на якому він базує свою космогонію. У нашому спектаклі світ, здається, обертається всередині нас. Ми є тією моделлю, якою є для Шульца Дрогобич. У своїй прозі Шульц не відображає національність, культуру чи релігію так, ніби вони мають для нього другорядне значення. Ми також зосереджуємось на внутрішніх процесах у власній пам'яті. Велику історію, яка приходить до нас іззовні, ми зіставляємо із фантазією та поетикою сну. Можливо, буде знайдений привід для розмови про наші польсько-українські історії, але спільним для нас є той факт, що ми здатні спілкуватися на рівні міфу, на площині уяви та мистецтва. Ми можемо обробляти історії, розглядати їх з різних сторін, знаючи, що ми ніколи не дійдемо до істини, і спільне у нас – це здатність відтворювати світ заново багато разів і кожен раз по-різному. Так ми стаємо найближчими до неї.

Дякую за розмову.

Конрад Двораковський: Дякую.

Конрад Двораковський – режисер, інколи сценограф, випускник та викладач білостоцького факультету лялькового мистецтва Театральної академії імені Олександра Зельверовича у Варшаві. Він також читає лекції в Академії театрального мистецтва у Вроцлаві, Академії музики імені Гражини та Кейстута Бацевичів в Лодзі, а також Педагогіці театру при Інституті польської культури Варшавського університету.

Він режисер лялькових та драматичних театрів в Польщі та за кордоном. Найважливіші постановки: *Мікрокосмос* Театру пантоміми у Вроцлаві, *Балладини і романси*, Бруно Шульц - *історія порочної уяви*, *Хлопці з Площі Зброї* Театру Пінокіо в Лодзі, *Dumanowski side A і B* Старого театру в Кракові, *Голем* Академії театрального мистецтва в Кракові, філія у Вроцлаві, *Шульц: Обрізки* та *Шульц: Петля* Театру ХОРЕЯ в Лодзі.

Він є автором сценаріїв та текстів пісень; пише як для дітей, так і для дорослих. Він також проводить авторські майстер-класи з театру форм. У 2009-2019 роках був директором Театру Пінокіо в Лодзі. Ініціатор проєктів, пов'язаних із соціально-культурною активізацією в Лодзі (включаючи "Пункти Культури", "Ми в'їжджаємо в Брами", "Брамограння"). Він також був ініціатором та художнім керівником Лодзінського міжнародного театрального фестивалю "Карусель".